

Романенко Павло Петрович,
курсант факультету підготовки
фахівців для підрозділів
кримінальної поліції

Науковий керівник:

Рижкова Світлана анатоліївна
старший викладач кафедри
адміністративного права, процесу
та адміністративної діяльності
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ДО ПИТАНЬ ТРЕНІНГОВОЇ ПІДГОТОВКИ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ У СПІЛКУВАННІ З ДІТЬМИ З РОЗЛАДАМИ АУТИЧНОГО СПЕКТРУ

Відповідно до ст. 2 Закону України «Про Національну поліцію»[1], основними завданнями поліції є надання поліцейських послуг у сферах: забезпечення публічної безпеки і порядку; охорони прав і свобод людини, а також інтересів суспільства і держави; протидії злочинності; надання в межах, визначених законом, послуг з допомоги особам, які з особистих, економічних, соціальних причин або внаслідок надзвичайних ситуацій потребують такої допомоги. Задля ефективною реалізації поставлених завдань, окрім неухильного дотримання законності, немаловажним в цьому аспекті є вміння встановлювати психологічний контакт з громадянами, вмінні вибудовувати комунікативні навички, що дозволяють досягти певного результату.

Професійне спілкування поліцейського – це такий акт комунікативної поведінки, який здійснюється для вирішення поліцейським певних професійних завдань. Професійні особливості такого спілкування визначаються: результатом, що має бути отриманим: (дача показань, встановлення істини, зміна поведінки громадянина тощо); протіканням його в режимі права і правовідносин; контактом з непростими людьми; обстановкою напруженості, конфліктності, протиборства [2, с.20].

Слід зазначити, що під час виконання своїх завдань поліцейські стикаються з ситуаціями, які потребують спеціальних психологічних знань, які не обмежуються загальними правилами та техніками спілкування у професійній діяльності працівника поліції, особливо якщо мова йде про комунікацію з дітьми з розладами аутичного спектру. Зазначимо, що Т. Галах вважає, що аутизм – це специфічний діагноз, який характеризується комплексом симптомів, які проявляються відхиленнями у мовленні, соціалізації і стереотипних рухах. Автор зазначає, що аутизм – це не захворювання, а комплекс розладів розвитку нервової системи, це порушення в розвитку емоційно-особистісної сфери дітей та підлітків. Дитина відчуває труднощі при встановленні

емоційного контакту із зовнішнім світом. Проблемним стає вираження власних емоційних станів і розуміння інших людей. Труднощі виникають при встановленні зорового контакту, у взаємодії з людьми за допомогою жестів, міміки, інтонацій [3]. В. Помогайбо звертає нашу увагу на те, що дитячий аутизм — захворювання, ознаками якого є порушення спілкування дитини з навколишнім світом, насамперед з іншими людьми, мимовільна самоізоляція, що призводить до порушення розвитку емоційної сфери, мови, пізнавальних функцій та поведінки загалом [4, с. 219].

Відповідно до Наказу МВС України від 19.12.2017 за № 1044 «Про затвердження Інструкції з організації роботи підрозділів ювенальної превенції Національної поліції України»[5], одним з завдань зазначеного підрозділу є вжиття заходів щодо запобігання та протидії домашньому насильству, вчиненому дітьми та стосовно них, а також жорстокому поводженню з дітьми; участь в установленні місцезнаходження дитини в разі її безвісного зникнення чи отриманні даних для цього в межах кримінального провадження, відкритого за фактом її безвісного зникнення. Слід зазначити, що діти з розладами аутичного спектру, знаходяться в групі ризику, можуть стати жертвами правопорушень, а також нещасних випадків, пов'язаних з втечами аутичних дітей з дому. Важливим в цьому аспекті є розуміння поліцейським психологічних особливостей комунікації з аутичними дітьми при встановленні місцезнаходження дитини, до прибуття відповідних спеціалістів. Окрім того, проблема полягає в тому, що існують деякі аспекти аутизму, що якщо, поліцейський не володіє спеціальними навичками встановлення психологічного контакту з людиною (дорослою) з розладами аутичного спектру, контакт с правоохоронними органами, може мати негативні наслідки для такої людини. Наприклад: 1). люди з аутизмом можуть відчувати сильну тривожність в стресових і соціальних ситуаціях. Їм буває складно адаптуватися до непередбачених ситуацій, а їх тривожність, видиме нервово збудження і, можливо, спроби піти від поліцейських можуть бути витлумачені хибно; 2) у людей з аутизмом може бути обмежена усне мовлення, їм може бути складно розуміти мовні інструкції, особливо в стресовій ситуації. А невиконання інструкцій при зустрічі з поліцією завжди може бути ризикованим; 3). крім того, є ще одна важлива проблема: діти, а іноді і дорослі, як ми зазначали раніше, з аутизмом губляться в середньому набагато частіше, ніж діти без аутизму. Вони можуть тікати від батьків, з дому або з школи, не усвідомлюючи при цьому небезпеки машин або водойм; 4). дуже важливо, щоб представники поліції і екстрених служб були готові до пошуків і надання допомоги в подібних випадках, а також знали, як правильно контактувати з аутичною людиною, якщо її вдалося знайти [6].

Проблеми психологічної підготовки поліцейських, вміння встановлювати контакт з дітьми (дорослими) з розладами аутистичного спектру є актуальною не тільки для українських поліцейських. Зазначеною проблематикою опікуються поліцейські США. Окрім проведення психологічних тренінгів з

поліцейськими, досить цікавим є досвід використання віртуальної реальності (*Віртуальна реальність (VR, virtual reality, VR, штучна реальність)*) - створений технічними засобами світ, який передається людині через її відчуття: зір, слух, дотик і інші. Віртуальна реальність імітує як вплив, так і реакції на вплив. Для створення переконливого комплексу відчуттів реальності комп'ютерний синтез властивостей і реакцій віртуальної реальності проводиться у реальному часі). Так, за допомогою спеціальної програми, тренують поліцейських Чикаго, Нью-Йорку [7,8]. Та навчають, як поводитись із психічнохворими людьми, а також людьми з розладами аутичного спектру. Метою зазначених тренінгів є взаємодія з тими, хто потребує особливого підходу. Завдяки такому тренінгу, поліцейські мають можливість зануритись у віртуальну реальність, щоби краще зрозуміти людей з аутизмом, вивчати психічні розлади, поведінку таких людей та не застосовувати примусові поліцейські заходи, у випадках там, де потрібно всього лише розуміння ситуації.

Отже на підставі вищезазначеного, вважаємо за доцільне проведення відповідними спеціалістами з працівниками органів Національної поліції України, а також з працівниками підрозділів ювенальної превенції психологічних тренінгів, з метою отримання спеціальних знань щодо встановлення ефективного та швидкого контакту з дитиною з аутистичними розладами, вивчення та аналіз типових помилок при такому контакті, та запобігання негативних помилок при спілкування поліцейських з зазначеною категорією осіб.

1. Про Національну поліцію: Закон України № 580-VIII. 02.07.2015. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/580-19>.

2. Пам'ятка працівника Національної поліції України : Інформаційно-довідкові матеріали з питань професійного спілкування поліцейських / [уклад.: Клименко І. В., Швець Д. В., Євдокімова О. О., Посохова Я. С.] ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2017. 52 с.

3. Галах Т. В. «Діагностика і корекція дітей з Раннім Дитячим Аутизмом» / Т. В. Галах. Нетішин, 2016. 49 с.

4. Помогайбо В. М. Генетика людини : навч. посіб. / В. М. Помогайбо, А. В. Петрушов. К. : ВЦ «Академія», 2011. 280 с.

5. Про затвердження Інструкції з організації роботи підрозділів ювенальної превенції Національної поліції України. Наказ МВС України від від 19.12.2017 № 1044. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0686-18#Text>.

6. Пойми меня, если сможешь. Как обучить полицейских общаться с аутичными людьми? URL: <https://www.asi.org.ru/news/2018/06/19/autizm-politsiya-povedenie/>; Почему полицейские задерживают людей с аутизмом и, кажется, совсем не испытывают эмпатии?/ URL: <https://www.asi.org.ru/news/2018/06/19/autizm-politsiya-povedenie/>; Зустріч поліції з аутистами може виявитися небезпечною//URL: B5/ (дата звернення 19.09.2020)

7. Дослідження віртуальної реальності поліцейськими. URL: <https://tsn.ua/ru/svit/v-ssha-policeyskie-ushli-v-virtualnuyu-realnost-izuchat-psihicheskie-rasstroystva-1354008.html>(дата звернення 19.09.2020);

8. У США поліцейські пішли у віртуальну реальність вивчати психічні розлади. URL : <https://tsn.ua/svit/u-ssha-policeyski-pishli-u-virtualnu-realnist-vivchati-psihichni-rozladi-1354008.htm>